

MEMORIAL
General Marii Wittek

376

PNK Śląsk

WITT
zam. KRAMARZ
WANDA

1 376

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

376/WSK
Witt Wanda
zam. Kramer

I. Materiały dokumentacyjne

- I/1 – relacja właściwa ✓ K.6, 5.6
I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora —
I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację ✓ K.1, 5.1

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

- III/1 – dot. rodziny relatora —
III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939 – 1945) —
III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r. —
III/5 – Inne... —

IV. Korespondencja ✓ K.1, 5.6

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”] ✓ 1

1/1 - Relacja wstąpienia:

- Relacja uczestniczki Ruchu Oporu (zyciowej) - Wanda Stępie
Kramarz, 10.07.1980. Msp. puebitka. Orgg. k. 3, s. 1-3.
- Relacja uczestniczki walki o niepodległość - Wanda
Stępie Kramarz z domu Mitt. B. oblaty i b. podpisu.
Msp. orgg. k. 3, s. 4-6.

Witt

5/1/1

Relacje uczestniczki Ruchu Oporu /tyjacej/

I. Dane osobiste

1. Wnna Lucja Kramarz z domu Witt
2. urodz. 16. grudnia 1922 r. w Chorzowie
3. córka Emilii Witt
4. matka pracownica fizyczna / mąż Jerzy Kramarz, doc. dr inż.
matka 2-ga dzieci
5. wykształc. wyższe, doc. dr inż. Chemik - Kierownik Zakładu
Chemii Fizycznej w Instytucie Inżynierii Chemicznej i Chemii
Fizycznej przy Wydziale Chemicznym Politechniki Krakowskiej.
Oprócz tego : wykładowca przedmiotu Chemia Fizyczna na Wyższej
Szkołe Oficerskiej Wojsk Chemicznych w Krakowie.
6. Adres służbowy : Politechnika Krakowska, Instytut Inżynierii
Chem. i Chemii Fizycznej, Kraków, ul. Warszawska 24
tel. służbowy : 303-00 wewn. 753, prywatny
adres prywatny : 31-474, Kraków, ul.

II. Okres przedwojenny do 1.09.1939 r.

1. W okresie od 1.9.1934r. do 30.6.1939 r. byłam uczennicą Miejskiego Gimnazjum Żeńskiego oraz Liceum /skończona I.klasa/ w Chorzowie. W tym czasie na terenie szkoły piastowałam funkcje zastępowej, przybocznej, drużynowej w ZHP /w sierpniu 1939r. odbyłam kurs instruktorski w Janowej Dolinie na Wołyniu/. Przygotowanie do obrony kraju nabyłam na kursach ZHP oraz dokształceniu w ramach Przynsposobienia Wojskowego w szkole średniej oraz Liceum.

III. Okres okupacji do 1945 r.

W myśl rozkazu Komendanta Chorągwi Śląskiej odbywałam służbę na poczcie w Chorzowie /po odejściu wojsk polskich/. Na tym posterunku wraz z innymi druhami zostałam zaarrestowana w pierwszych dniach września przez dywersantów niemieckich /Freikorps/. Przez okres 16 miesięcy przebywałam w areszcie śledczym wraz z innymi działaczami w Chorzowie. Zwolniono mnie na skutek dwukrotnego zapalenia płuc oraz gruźlicy organizmu gruźlicy. Następnie pracowałam w Zakładach Azotowych w Chorzowie, gdzie zostałam zwolniona na podstawie pisma organizacji partyjnej /NSDAP/ niemieckiej, które określiło mnie jako aktywną działaczkę Polkę-Słazszaczkę, szkodliwą dla ustroju III. Rzeszy. Na skutek tego musiałam wyjechać z Chorzowa i pracowałam aż do ukończenia wojny w gminie Rajcza pow. Żywiec. W tym okresie

miałam ścisłe kontakty z miejscową ludnością /Rajeta, Zwardoń, Sól, Górna i Dolna Rycerka, Ujsoły, Złatna/, polską celem ochrony jej przed wywożeniem do więzień i obozów koncentracyjnych. Kontakt ten był tajny poprzez byłych nauczycieli oraz kler katolicki. W maju 1945 r. po zakończeniu wojny wyjechałam do Chorzowa, Znamion, że pobyt mój w Rajecie nie był dla Chorzowa znany /nie miałam przez ten okres kontaktu nawet z matką/.

IV. Okres powojenny

1. W roku 1945 zdałam maturę w Chorzowie i zostałam przyjęta na Wydział Chemiczny Politechniki Śląskiej. Dyplom agr. inż. Chemika uzyskałam w roku 1950. Z kolei odbywałam aspiranturę naukową wraz z mężem Jerzym Kramarzem i uzyskałam stopień dr. inż. chemika w r. 1960. W roku 1971 uzyskałam stanowisko docenta.

II. Przebieg pracy zawodowej

1.11.50-1.5.1951 Zakłady Przemysłu Azotowego Kędzierzyn - asystent
2.6.51/1952 Zakłady Chemiczne BRG Legnowo koło Bydgoszczy, Kier. kontroli międzyoperacyjnej oraz inwestor
1.1.53- 1956 Zakłady Chemiczne Oświęcim - aspirantura naukowa
1956 - 1961 Instytut Syntezy Chemicznej Oświęcim - kier. pracowni
1961 - 1962 Z-ty Farmaceutyczne POLFA Kraków - kier. pracowni
1966 - 1971 adiunkt Politechniki Krakowskiej
1971 - 1976 docent, z-ca Dyrektora d/o dydaktycznych w Instytucie Inżynierii Chemii i Chemii Fizycznej przy Politechnice Krakowskiej
1971 - do chwili obecnej docent, kierownik Zakładu Chemii Fizycznej Politechniki Krakowskiej
1969 - do chwili obecnej wykładowca w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Chemicznych w Krakowie

Organizacje społeczne i polityczne :

1934-1939 - przynal. do ZNP /funkcje zastępczej, przybocznej i drużynowej
1956-1961 - Przewodnicząca Rady Zakładowej w Instytucie Syntezy Chemicznej w Oświęcimiu
1967-1971 - Przewodnicząca Rady Oddziałowej ZNP na Wydz. Chem.
1972-1974 - Rzecznik dyscyplinarny d/o studentek przy PK
1956-1960 - Przewodnicząca Polskiego Tow. Chemicznego
1969-1970 - Przewodnicząca Kom. Dydaktycznej KU-PZPR
1.10.1968 - członek PZPR
1971-1972 - I. Sekretarz GOF PZPR Instytut. Inżyn. Chem. i Chemii Fizycznej
1970-1972 - Członek Komitetu Uczelnianego PZPR
1972-1974 - Członek Egzekutywy KU.PZPR przy Polit. Kraj.
1971 - do chwili obecnej Czł. Rady Naukowej Instytut. Inżynierii Chem. i Chemii Fiz. oraz Instytut. Ekon. Przemysłowych w Krakowie

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne

Promotor 3 ukończonych prac doktorskich /4 otwarte

Recenzent 15 prac doktorskich

2 patenty

42 publikacje

4 skrypty

2 studentów indywidualnych

38 prac dyplomowych

Odznaczenia

1972 - Nagroda III stopnia Min.Szkoln.Wyższego za osiągnięcia
w dzie dzinie dydaktyki

1972 - Złota Odznaka Koła Młodzieży Wojskowej

1973 - Brązowy Krzyż za Obrońność Kraju

1974 - Honorowa Odznaka Politechniki Krakowskiej

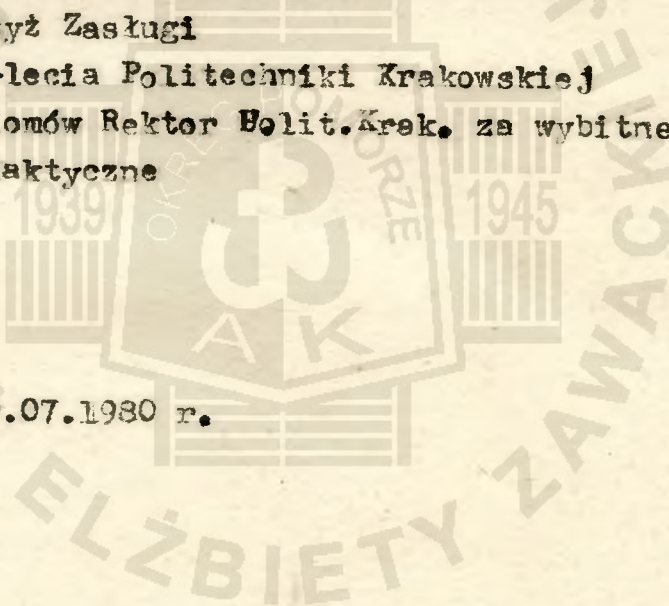
1974 - Złoty Krzyż Zasługi

1976 - Medal 30-lecia Politechniki Krakowskiej

13 Nagród i Dyplomów Rektor Politechniki Krakowskiej za wybitne osiągnięcia
naukowe i dydaktyczne

Za zgodność :

Katowice, dnia 10.07.1980 r.

157 S
2/1/4

Relacja uczestniczki walki o niepodległość
=====

I.

1. Wanda ,Lucja Kramarz z domu Witt
2. 16.grudnia 1922 w Chorzowie
3. Emilia Witt
4. matka pracownica fizyczna / mąż Jerzy Kramarz doc dr inż.
2 dzieci
5. Wyższe, Doc dr inż chemik - Kierownik Zakładu Chemii Fizycznej
w Instytucie Inżynierii Chemicznej i Chemii Fizycznej przy Wydziale
Chemicznym Politechniki Krakowskiej
Oprócz tego : Wykładowca przedmiotu Chemia Fizyczna na Wyższej
Szkołe Oficerskiej Wojsk Chemicznych w Krakowie
6. Adres Służbowy :: Politechnika Krakowska ,Instytut Inżynierii Chem.
i Chemii Fizycznej Kraków, ul Warszawska 24
telefon służbowy : 303-00 wewn. 753
" prywatny
Adres prywatny 31-474 Kraków ul

II. Okres przedwojenny do 1.9.1939

1. W okresie od 1.9.1934 do 30.6.1939 była m uczennicą Miejskiego
Gimnazjum Żeńskiego oraz Liceum / skonczone I klasa / w Chorzowie
W tym czasie na terenie szkoły piastowałam funkcje: zastępowej,
przyboczenj , drużynowej w ZHP / w sierpniu 1939 roku odbyłam
kurs instruktorski w Jarowej Dolinie na Wołyniu./
Przygotowania do obrony kraju nabyłam na kursach ZHP oraz dok-
s ztałceniu w ramach Przysposobienia Wojskowego w szkołe średniej
oraz Liceum.

III. Okres okupacji 1945

W myśl rozkazu Komendanta Chorągwi Śląskiej odbywałam służbę na
poczcie w Chorzowie /po odejściu wojsk polskich/. Na tym posterunku
wraz z innymi druhnami i druhami zostałam zaaresztowana w pierwszych
dniach wrzesnia przez dywersantów niemieckich / Freikorps/ Przez
okres 16 miesięcy przebywałam w areszcie śledczym wraz z innymi dzie-
taczami w areszcie śledczym w Chorzowie. Zwolniono mnie naskutek dwu-
krotnego zapalenia płuc oraz grożącej organizmowi gruźlicy.

Następnie pracowałam w Zakładach Azotowych w Chorzowie, gdzie zostałam zwolniona na podstawie pisma organizacja partyjnej / NSDAP / niemieckiej, które określiło mnie jako aktywną działaczkę Polkę-Słazaczkę szkodliwą dla ustroju III Rzeszy.

Nasutęk tego musiałam wyjechać z Chorzowa i pracowałam aż do ukończenia wojny w gminie Rajcza pow. Żywiec. W tym okresie miałam ścisłe kontakty z miejscową ludnością / Rajcza, Zwardon, Sol, Górna i Dolna Rycerka, Ujsoły, Złatna / polską, celem ochrony jej przed wywożeniem do więzienia i obozów koncentracyjnych. Kontakt ten był tajny poprzez byłych nauczycieli oraz kler katolicki.

W maju 1945 po zakończeniu wyjechałam do Chorzowa. Zaznaczam, że pobyt mój w Rajczy nie był dla Chorzowa znany / nie miałam przez ten okres kontaktu nawet z matką /

IV. Okres powojenny

1. W roku 1945 zdałam maturę w Chorzowie i zostałam przyjęta na Wydział Chemiczny Politechniki Śląskiej. Dyplom mgr inż chemika uzyskałam w roku 1950. Z kolei odbywałam aspiranturę naukową wraz z mężem Jerym Kramarzem i uzyskałam stopień dr inż chemika w r. 1960. W roku 1971 uzyskałam stanowisko docenta.

II. Przebieg pracy zawodowej

- 1.11.50 - 1.6.1951 Zakłady Przemysłu Azotowego Kędzierzyn asystent
- 2.6.1951 - 1952 Zakłady Chemiczne Erg Łęgnpwo koło Bydgoszczy kierownik kontroli międzyoperacyjnej oraz inwestor
- 1.1.53 - 1956 Zakłady Chemiczne Oświęcim aspirantura naukowa
- 1956 - 1961 Instytut Syntezy Chemicznej Oświęcim kierownik pracowni
- 1961 - 1962 Zakłady Farmaceutyczne Polfa Kraków / kier. Pracowni /
- 1966 - 1971 adiunkt Politechnika Krakowska.
- 1971 - 1976 docent zastępca Dyrektora d/s dydaktycznych w Instytucie Inżynierii Chem i Chemii Fizycznej przy Politechnice K.
- 1971 do chwili obecnej docent kierownik Zakładu Chemii Fizycznej Politechniki Krakowskiej
- 1969 do chwili obecnej wykładowca W Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Chemicznych w Krakowie

Organizacje społeczne i polityczne

- 1934 -1939 przynależność do ZHP /funkcje zastępowej, przybocznej i drużynowej/
- 1956 -1961. Przewodnicząca Rady Zakładowej w Instytucie Syntezy Chemicznej w Oświęcimiu
- 1967 -1971 Przewodnicząca Rady Oddziałowej ZNP na Wydziale Chem.
- 1972 -1974 Rzecznik Dyscyplinarny do spraw studenckich przy PK
- 1956 -1960 Przewodnicząca Polskiego Tow. Chemicznego
- 1969-1970 Przewodnicząca Komisji Dydaktycznej Ku PZPR
- 1.10 1968 Członek PZPR
- 1971- 1972 I Sekretarz OOP Pzpr Instytutu Inżynierii Chemicznej i Chemii Fizycznej
- 1970-1972 Szłonek Komitetu Uczelnianego PZPR
- 1972 - 1974 Członek Egzekutywy KU PZPR przy PK
- 1971 do obecnej chwili Członek Rady Naukowej Instytutu Inżynierii Chemicznej i Chemii Fizycznej oraz Instytutu Ekonomiki Przemysłowej w Krakowie

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne

- Promotor 3 ukończonych prac doktorskich / 4 otwarte
- Recenzent 15 prac doktorskich
- 2 patenty
- 42 publikacje
- 4 skrypty
- 2 studentów indywidualnych
- 38 prac dyplomowych

Odznaczenia

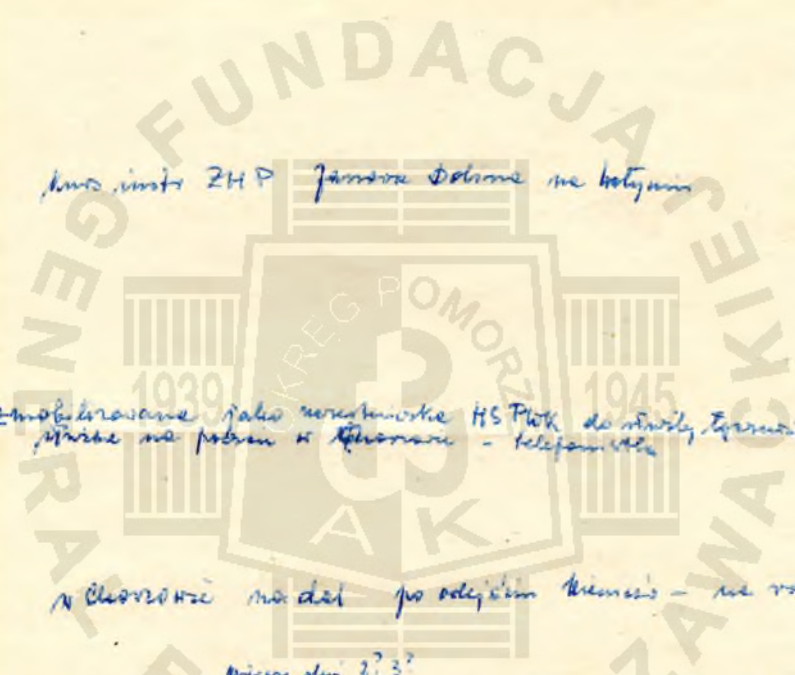
- 1972 Nagroda III stopnia Min.Szkoln.Wyższego za osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki
- 1972 Złota Odznaka Koka Młodzieży Wojskowej
- 1973 Brązowy Krzyż za Obrońność Kraju
- 1974 Honorowa Odznaka Politechniki Krakowskiej
- 1974 Złoty Krzyż Zasługi
- 1976 Medal 30 lecia Politechniki Krakowskiej
- 13 Nagrod i Dyplomów Rektora PK za wybitne osiągnięcia naukowe i dydaktyczne

II. Materiały uzupełniające relację:
- Informacje w punktach u. t. Witt Gandy - notatki
Elżbiety Zawackiej. Rkp. oryg. k. l. s. 1.

Red 157/SK ^{Witt Wangle}
Chorosó, mieszka. HS Płk., ZHP ^{Wanda Wątkowska}
nr. 1922 ^{Chorosó} obecnie wyjeżdż., doc. Polf. Krak. ^{Chorosó}

1. od 1939-39 mieszkała w domu 2 w Chorosó
mieszkała HS Płk. i funkcjonowała ZHP
2. prac. i matka ZHP; I rok nauki polski lic
- 3.
4. mieszkała ZHP ^{Janina Dębina} na kutywni
- 5.
6. Zmodyfikowane jako mieszkała HS Płk. do rodziny, Egzamin.
prace na polu w Chorosó - telefonista
7. w Chorosó na dół po odjeździe Niemców - na roszko ZHP
8. ^{primo dni 2.3?}
Arrest do 1945 przez Front Koryps - depozyt anty
primo 16 m-cy w obozie Siedorzyn w Chorosó
zwolnienie, bo chorowała (2-tygodniowe zapalenie płuc).
prace w Zakładach Przemysł. w Chorosó - zwolnienie
jako chorowała dla potrzeb III Rzeszy
gm. Rządowa pas Złoty - prace w granicach
wspomnianej wsi

IV. Korespondencja:

- 7. 4. 1980 - list Wandy Kramarz do E. 2. Msp. oryg. k. 1, s. 1.
- 22. 04. 1980 - list E. 2. do W. Witt-Kramarz. Rkp, kopia
pna Kalke, miłośniczka, oryg. k. 1, s. 2-3.
- 28. 4. 1980 - list W. Kramarz do E. 2, Rkp. oryg. k. 2, s. 4-6.

Doc. dr. inż. Wanda Kramarz
31-474 Kraków
ul

Kraków ,dnia 7.4.1980

Doc. dr. hab
Elżbieta Zawacka
87-100 Toruń
ul. Gagarina 136/26

W załączeniu przesyłam dane dotyczące
mojego osobistego zaangażowania w obronie cywilnej
Śląska we wrześniu 1939 roku oraz podczas okupacji z
prośbą o wykorzystanie materiałów.

Bardzo chętnie dostarczę dodatkowych informacji
o ile będą potrzebne.

Z wyrazami szacunku

Wanda Kramarz
.....

Dane te może potwierdzić p. hm. Ada Konczyńska
Katowice ul. Warmińska 19/17

W. With - Kramarowe Torun, 1980-04-22
Chorów

IV/2

Szanowna Pani Docent

Dziękuję Pani, że zechciała Pani przesta-
dane o swoim uczestnictwie w obronie cy-
wilnej Śląskie. Bardzo by było mi podanie
współmocy, nie czyni państwa strasze na
poeci w Chorowie, ile osób i jak długo je
pędziło. Czy była to strasza telefonem
formalny (lub jej dalszy ciąg), zaproszony
przez Komendanta WF i PW w Chorowie, do
których Pani była zmobilizowane jako uczest-
niczkę Hufca Licealnego P. do O. K. lub
Hufca Gimnazjalnego PWK - czy Pani należa-
ła do ochotniczego hufca PWK w Gimnazjum?
Czy wie Pani coś o zmobilizowaniu koleż-
nek z tych hufców?

Posiadam absolwentki Gimnazjum Cho-
rówkiego Diehl Elżbiety, w czasie wojny
gapińskiej zst. a, w. około 1918 r., zginęła
w Ravensbrück. Może Pani przypadek
je znała.

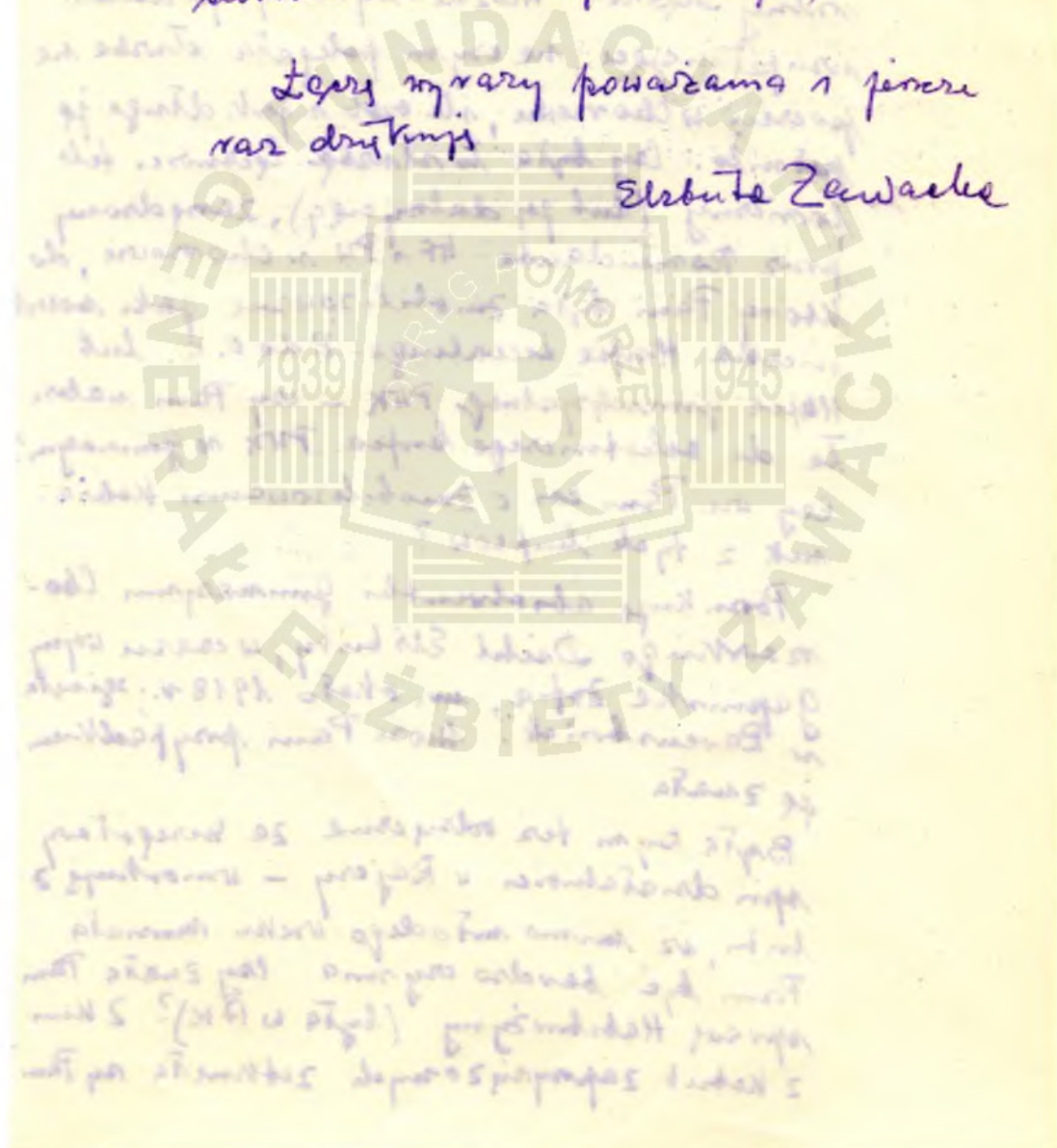
Była bym też odwołana za sekretary
spin drzałności w Rajery - umiarkują z
lata, iż mimo młodego wieku musiała
Pani być bardzo czynna. Czy znała Pani
sprawy Habsburskiej (była w PWK)? Z kim
z kobiet zaprzyjzonymi zetknęła się Pani

Mozie pamietate Pam nemorske Piskoi (hmer-
fave) Matylde? Antomny Zombos (Danke
z Radnyave? Lechowicz Crestawy z Milowic?

(zak. Pam Widri, Kenyostam z Pam oferty
slotawerem dabrnych domyck)

Leary myravy powarzama i jenera
raz drutynjs

Elsbute Zewachle

Kitt Kramarz, śląsk

Kraków, d. 28. 4. 1980 ^{17/14}

Szanowny Panie Docent!

Bardzo dziekuje za niedawny list
i chcialbym panu dziekowac.

✓ Srodzka nie poczcie w chorowic
polezba na wykonywanie pracy
opracowac przeznaczone z Turoniem
I wzajemnie je duozkami przyde
podkreps i z HP. W tym wypadku

✓ bytam przyklesowane przez ochot.
musy kupic PHK w Gmieszynie.
Poblowentki Diehl Elzety nie

znow (propuszczenie je je duod
roznie skodo 5 let weter sagry.

Wadaporne rde)

15

W Rejon (muriel amu spursi Chozoi
mestitel pporocnie mojej iwie) pres.
Kalam 4 quipie jela uszduizhe
i tem spelielam sapie pole jela
✓ Sacuzhe misdy polky ludworie
(zenc domipnie pyroze do Chozoi,
před pyji ardem přes Gestapo,
infurwamie pzedwzeme s plaw.
gamy anastawim ita) Rota
ta hje cizhe. Gdly wase
quiey pedy me top mojej
dretalwim (miedlii hje dretalwim
moje podu) nepens Kromy tam
yie 4 plwie Koncuti anyym.
Poppuzsem, je mestitel mojej
pochodsem z Hade i miedly

originał 10/16

Jeżeli nie wieciez jak przynosi
pocztę moją owy byłby mi pismo
Nie wiem jest tych koleżanek,
które Pani posiada w liście,
Proszę po przeluznie dać Kup

Łaska wasza porzucenie
przebieżesz do pomocy
Hans Kramer

PS - Gdyby Pani doznała hypotypu
lub choroby w Kralovic to
proszę mi nie pisać.

PWR Słask

J-376/WSK

WITT Wanda

zam. KRAMARZ

V. Wypisy ze źródeł - nazwiskowe karty
informacyjne: 1

nr 157

PWK

Słesk
Chorów, Zywiec

Witt Wanda (mają zamężna Kwameowa

nr. 16 XII 22 w Chorowie, córka Emilii Witt, pracownicy
fizyczny - mag docent, 2 dzieci

syk. knt. wyższe - chemia, 34-39 pracownice M. Gm. 2 i 1 K. hie Chorów
ob. adres 31 774 Rywałd,

PWK (ZHP) listy PWK i listy pdok - mieszkanie 37-39

Podgr. ?

Koniec sierpnia

Kurs mistrz ZHP na wstępnym
stwierdzenie telefonistki na poczcie w Chorowie

Kamp IX 39

stwierdzenie telefonistki po odejściu wójtki po kiele
arenowane na tym obiekcie przez dywersantów
niem (Freikorps) w pierwszym dniu IX
16 m-cy (do końca 1940r) w arenie śledczy m
zwolnione, bo zaproszenie grzebiące

Wimpaga

Pracownice Zakładu Orotowide Chorów do ...
zwolnione jako dniawskie entodowce dla W. Przem
Wychowawcze Gminy w Rajcu pow Zywiec od ...

rolniak w samoobronie cywilnej. W kontakcie z
miejscowymi władzami i Kierownictwem Zarządamiata - przed
porządem Gestapo - o wywozie do obozów, o amento-
waniu ludności z Rajerzy, Zwardonia, Soli, Rycewki,
i D., Krasów, Złoty
Mi miała kontakt z Chorowem, nawet z matką.

1945

W maju powróciła do Chorowa; mieszkała u Chorowej
studia chem. Pol. St. 1946-50
aspirantura naukowa; doktorat 1960, od 1971
stażownia docenta Pol. St. Kraków

Zródła - relacja własna; wspomnienia, k. 28-17

~~W~~ Witt
Kamary Wanda

ARCHIWUM
Elżbiety Zawackiej
poz. 157 Slask
data wpływu 7. IV 80

31-474 Kraków, ul.

ZHP, HS, PWR

H. Lis I W

IX

telefon 816

WITT WANDA